

แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม
**GUIDELINES FOR DEVELOPING THE ACCOUNTING SYSTEM OF
COMMUNITY ENTERPRISES ON AGRICULTURAL HOUSEWIFE
GROUP IN NAKHON PATHOM PROVINCE**

สุภาพร เฟ่งพิศ, อรุณ รักธรรม, เพ็ญศรี จิรินัง, สมพร เฟื่องจันทร์,

ปภาวดี มนตรีวัต, ชมภูณช หุ่นนาค

**Supaporn Phengpis, Arun Raktham, Pensri Chirinang, Somporn Fuengjan,
Papavadee Montriwat, Chompoonuch Hunnak**

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และ (3) นำเสนอแนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นการจดบันทึกความจำ จัดทำบัญชีแบบง่าย มีตัวแทนสมาชิกที่ได้รับความไว้วางใจกันภายในกลุ่ม เป็นผู้ดูแลเงินสดรับและเงินสดจ่าย 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น ไม่มีการจัดทำบัญชีสินค้าคงเหลือ การสูญหายของเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ขาดผู้ที่มีความรู้ในการจัดทำบัญชี เป็นต้น และ 3) แนวทางในการจัดทำบัญชี ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การให้ความรู้ และสนับสนุน ช่วยเหลือในการวางระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลทางการเงิน และ (2) การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทางบัญชีการเงิน เพื่อเก็บข้อมูลและจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ซึ่งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะได้รับประโยชน์จากข้อมูลทางการเงินที่มีความถูกต้อง เชื่อได้ ใช้ในการวางแผนในการบริหารงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ระบบบัญชี วิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกร

ABSTRACT

This research aims to (1) study the current situation of the enterprise accounting system, (2) study the problems and obstacles in the bookkeeping of community enterprises, and (3) propose the guideline for developing accounting system of community enterprises on agricultural housewife group in Nakhon Pathom province. The research methodology is qualitative research. Data Collecting from the relevant documents, in-depth interview and non-participant observation. The key informants included leaders, members of community enterprises housewife groups of fruit and food processors and Mahasawat Agriculture housewife group. The research findings are as follows: 1) the current situation in bookkeeping of community entrepreneur of agricultural housewife group consisted of memo recording, the easy memorize bookkeeping. There are trustworthy agents within the group for being a cashier receive and pay cash. 2) the problems and obstacles in bookkeeping work of community enterprises of agricultural housewife group consisted of no inventories records, the loss of accounting documents, and lack of knowledge in bookkeeping, and 3) bookkeeping guideline consists of 2 approaches: (1) providing knowledge and support in setting up financial document storage system and (2) determining the financial officer responsibility on accounting to keep the data and accounting regularly, whereas the enterprises of agricultural housewife group will get benefit from accounting data with the accuracy and accountability towards the management planning and affecting the efficiency for sustainable community development.

Keywords: Accounting System, Community Enterprise, Agricultural housewife

Corresponding Author: ajn.supaporn@gmail.com

วันที่รับ (Received): 14 December 2019 วันที่แก้ไข (Revised): 5 February 2020 วันที่ตอบรับ (Accepted): 12 February 2020

บทนำ

นโยบายของประเทศที่สำคัญ คือ การมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี หน่วยงานภาครัฐในแต่ละส่วนเข้ามาช่วยกันดูแลและร่วมพัฒนาในแต่ละภาคส่วน โดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือ พัฒนา สนับสนุน ถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้รากฐานในการดำเนินงานของชุมชนสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งกรอบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจได้มีการส่งเสริมธุรกิจภาคส่วนชนบทให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ เรียกว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นส่วนช่วยให้สมาชิกได้มีเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยการมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ของผู้ผลิตสินค้าในกลุ่มต่าง ๆ แก้ไขปัญหาการว่างงาน ความยากจนของชุมชน การสร้างรายได้ การย้ายถิ่นฐานเพื่อมาประกอบอาชีพ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จึงมีการจัดตั้งพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรในแหล่งประกอบการ และความถนัดของคนในชุมชนที่ทำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการนำชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยการสร้างองค์ความรู้ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง นำมาส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การพัฒนาทางด้านการตลาดยุคใหม่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดระบบการจัดการภายในชุมชน ความรู้ด้านการบัญชีการเงินในการบริหารจัดการรายได้และค่าใช้จ่ายของวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนการพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองได้

วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าและให้บริการได้ร่วมมือกันในการผลิตเพื่อเป็นการเสริมรายได้ภายในชุมชน โดยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ และมีส่วนในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งมีงานวิจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน กรณีบ้านดอนช้าง จังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 48 วิสาหกิจชุมชน พบว่า มีปัญหาที่ชุมชนต้องการแก้ไข เช่น การจัดการภายในองค์กร และการขาดความรู้ในทุกด้านของการจัดการ สำหรับการพัฒนากลุ่มชุมชนผู้ประกอบการ โปรแกรมฝึกอบรมและการพัฒนาความรู้และทักษะ (Somswasdi, C., Thongsukhowong, A and Nakapak sins, 2015) นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่กล่าวถึงการจัดการ และคุณภาพการบริหารของวิสาหกิจ

ชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อความยั่งยืน (Chantarasombat, C., and Singkeaw, T. (2012); Mahain, J., Phungwattananukul, A. PongKa chang, T., & Wongkhunghan, K, (2011)

วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐมที่ดำเนินการผลิตและแปรรูปอาหารจากผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน โดยการรวมกลุ่มกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ดำเนินการผลิตสินค้า ซึ่งมีการบริหารจัดการให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนเน้นจัดหารายได้จากการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปสู่ตลาดภายในหมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว ร้านค้า สหกรณ์ต่าง ๆ จึงต้องมีการวางแผนการดำเนินงานในแต่ละด้าน เช่น การดำเนินงานด้านการผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ด้านการตลาดที่ต้องมีการพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการส่งเสริมการตลาดให้มีความทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ด้านบัญชีการเงินในการวางแผนต้นทุน กำไร ค่าใช้จ่าย การแบ่งกำไรให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ตลอดจนด้านการบริหารจัดการให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ให้เป็นไปตามทิศทางเดียวกัน

การรวมกลุ่มกันของเกษตรกรดังกล่าว มีประเด็นปัญหาส่วนหนึ่ง คือ มิติด้านระบบบัญชี ซึ่งปัญหาแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกัน การรวบรวมข้อมูลจดบันทึกที่ยังไม่เป็นระบบ และไม่สามารถแสดงถึงต้นทุนและกำไรที่ชัดเจนได้ เนื่องจากขาดความครบถ้วนในการรวบรวมข้อมูล หลักฐานเอกสาร และการคำนวณต้นทุนต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถานการณ์การเกิดปัญหาของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการดำเนินการใช้ข้อมูลทางการเงินของวิสาหกิจชุมชนที่จะแสดงให้เห็นถึงการจัดทำระบบบัญชีเพื่อให้ผู้นำกลุ่มสามารถชี้แจงถึงต้นทุน กำไร และการปันส่วนรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มทราบได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามหลักการบัญชีทั่วไป ที่เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเงินสดหมุนเวียน ด้านสินค้าคงคลัง ด้านลูกหนี้ ด้านการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ซึ่งมีความ

แตกต่างกันไปตามรูปแบบของแต่ละกลุ่ม จึงต้องศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีและการเงินของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม และเป็นข้อมูลในการบริหารวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลสรุปจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม สามารถนำข้อมูลจากสถานการณ์การเกิดปัญหา ศึกษาการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแนวทางการพัฒนาและให้คำแนะนำในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้สามารถจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนให้มีความถูกต้อง นำไปใช้ประโยชน์ในการรายงานผลการดำเนินงานให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการใช้ข้อมูลทางการบัญชีของวิสาหกิจชุมชนมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นั้น วิสาหกิจชุมชนหมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ให้ความหมายวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล หรือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่ง “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่รื้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นพี่เป็นน้องไว้ใจกัน)

แนวคิดเกี่ยวกับการบัญชีและระบบบัญชี

การบัญชี (Accounting) คือ การคัดเลือก การจดบันทึก การจำแนก การสรุปผล และการจัดทำรายงานทางการเงินในหน่วยวัดเป็นเงินตรา รวมทั้งการแปลความหมายของรายงานเกี่ยวกับการเงินดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ระบบบัญชี (Accounting System) คือ ระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการเงิน ประกอบด้วยแบบฟอร์มหรือเอกสารทางการเงินที่เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี สมุดบัญชี และเครื่องมือกระดาษาทำการงบการเงิน และวิธีการในการบันทึกบัญชีที่นำมาใช้รวบรวมข้อมูลในการจัดทำบัญชี การจัดทำรายงานทางการเงินที่ต้องนำเสนอให้ผู้บริหารได้สามารถตัดสินใจในการบริหารงานตามข้อมูลทางการบัญชี รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องในงบการเงินของกิจการ ทั้งภายในและภายนอกกิจการ (Yangtara.A., et.al. (2004); Phengpis.S, 2010)

วัตถุประสงค์ของงบการเงิน คือ การให้ข้อมูลทางการเงินในเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเจ้าของกิจการและเจ้าหน้าที่เพื่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ย่อมรวมถึง การให้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายจัดการ และหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารอื่น ๆ ด้วย ภายในโครงสร้างของวัตถุประสงค์ของการบัญชีการเงิน และงบการเงินที่กล่าวมานี้ อาจพิจารณาจำแนกลักษณะของวัตถุประสงค์ ออกได้ 2 ประการ คือ การพิจารณาเนื้อหาที่สมควรจะจัดเป็นข้อมูลทางการบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ถือเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไป (General Objectives) และ กำหนดลักษณะของข้อมูลทางการเงินที่

ถือได้ว่า มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ซึ่งจัดเป็น วัตถุประสงค์เกี่ยวกับคุณภาพ (Qualitative Objective)

วัตถุประสงค์ทั่วไป (General Objectives) ของ การบัญชีการเงินและงบการเงิน คือ

1. การให้ข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับ ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและภาระผูกพันของกิจการ ประเมิน ฐานะความมั่นคงหรือความอ่อนแอของกิจการโดยแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรของกิจการที่มีอยู่นั้น ได้มาจากแหล่งใด หรืออยู่ในสถานะใด

2. การให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงในทรัพยากรสุทธิของกิจการ เป็นผลมาจากการประกอบกิจการแล้วมีกำไร ย่อมมีความสนใจต่อ ความสามารถในการประกอบกิจการที่ประสบความสำเร็จ

3. การให้ข้อมูลทางการเงิน เพื่อช่วยในการ ประเมินการแนวโน้มของการหารายได้ เพื่อให้กิจการได้ ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอดีต และปัจจุบันจะช่วยให้การ พยากรณ์ของผู้ใช้ตัวเลขแสดงแนวโน้มของหลายปี ย่อมมีส่วนในการทำการพยากรณ์ได้ดีกว่าตัวเลขที่ แสดงผลของปีเดียว

4. การให้ข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และภาระผูกพัน ตัวอย่างเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิทธิส่วนได้เสียที่ คงเหลือจากกิจกรรมแหล่งอื่น นอกเหนือจากกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการหาทำไรโดยตรง และข้อมูลเกี่ยวกับเงินทุน หมุนเวียน หรือการเคลื่อนไหวของเงินทุนต่อผู้ใช้งบ การเงิน ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลอื่นเกี่ยวกับ นโยบายการบัญชี เช่น การคิดค่าเสื่อมราคา วิธีการราคา สินค้าคงเหลือ และข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น

วัตถุประสงค์เกี่ยวกับคุณภาพ (Qualitative Objectives) สัมพันธ์กับเป้าหมายเกี่ยวกับหลักจรรยาบรรณ ว่าด้วย ความจริง ความเที่ยงธรรม และความถูกต้อง

ซึ่งเป็นที่ยอมรับ การที่การบัญชีการเงินจะมีคุณภาพตาม วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ควรที่จะประกอบด้วย คุณลักษณะ ดังนี้

1. เข้าประเด็น (Relevance) วัตถุประสงค์นี้ ย่อม ช่วยในการเลือกวิธีการที่จะใช้วัด และรายงานของการบัญชี การเงิน เพื่อช่วยผู้ใช้ในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ

2. เข้าใจง่าย (Understandability) ข้อมูลทางการ บัญชีที่น่าเสนอควรอยู่ในลักษณะที่ผู้ใช้จะสามารถเข้าใจ ได้ง่าย

3. มีหลักฐานอ้างอิง (Verifiability) ข้อมูลทางการ บัญชีหากมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ ย่อมมีผลต่อการ เชื่อถือ จริยอยู่การวัดค่าทางการบัญชี ข้อมูลจะเป็น ประโยชน์และเชื่อถือได้มากกว่า ถ้าหากจะมีหลักฐาน อ้างอิง และตรวจสอบได้โดยบุคคลอื่น

4. ความเป็นกลาง (Neutrality) ข้อมูลทางการ บัญชีที่น่าเสนอ เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ควรมีความ เป็นกลาง ผู้ที่จัดทำข้อมูลทางการบัญชีไม่ควรพยายามเพิ่ม ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้งานบางคนที่มีส่วนได้ เสียไม่ตรงกัน

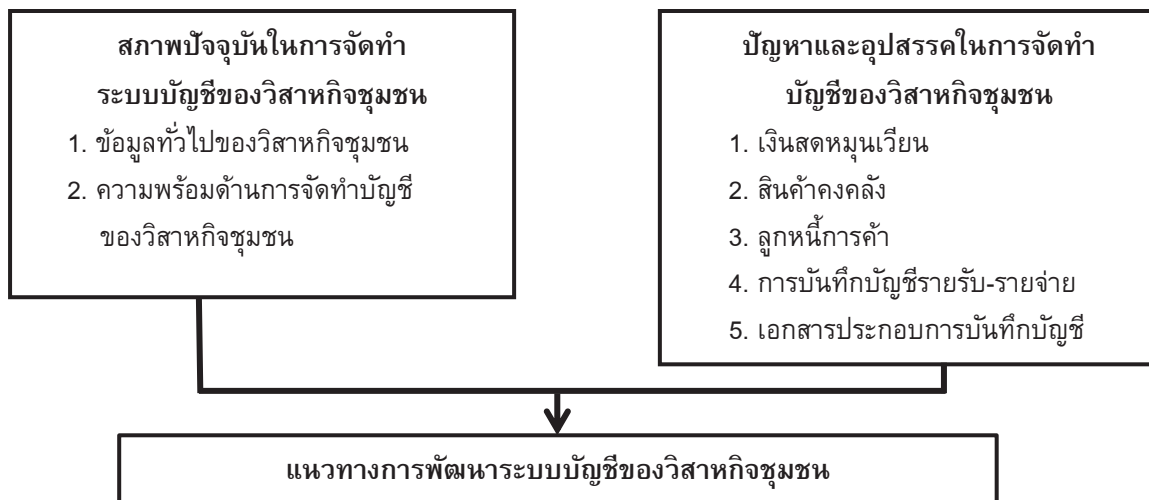
5. ทันเวลา (Timeliness) ควรเสนอข้อมูลทางการ บัญชีให้รวดเร็วทันกาล เพื่อให้สามารถใช้ในการตัดสินใจ ทางเศรษฐกิจได้โดยไม่เสียงาน

6. การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) การ ให้ข้อมูลทางการบัญชีที่ทำให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ถึง ความเหมือน และความแตกต่างกันภายในกิจการเดียวกัน หรือกับของกิจการอื่นย่อมเป็นประโยชน์

7. ความสมบูรณ์ (Completeness) ข้อมูลทั้งหลาย ทั้งปวง ควรจะต้องนำเสนอทั้งหมด วัตถุประสงค์ข้อนี้มัก เรียกกันว่า การเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ (Adequate Disclosure) ทั้งนี้ นอกจากการเสนอข้อมูลมากเกินไปก็จะ ไม่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ การให้รายละเอียดมากเกินไปจะทำให้ ข้อมูลที่มีความสำคัญถูกปิดบังไว้และไม่มีความเด่นชัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย “แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม”

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย

วิธีการวิจัย

หน่วยตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากการเลือกหน่วยตัวอย่างในการวิเคราะห์ระดับบุคคลข้างต้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (1) วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (sampling) แบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม รวมมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 10 คน เป็น ผู้นำและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 10 คน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้าใจบริบท ความเป็นมา ปัญหา วิถีชีวิต และความต้องการของกลุ่มคนเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิเคราะห์เอกสาร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และระบบบัญชีการเงินของชุมชน

2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

3) แบบสังเกต ประกอบด้วย (1) ด้านการกระทำ

สังเกตวิถีการดำเนินชีวิต ลักษณะครอบครัว ประเพณี วัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน (2) แบบแผนในการจัดทำ หรือกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การครอบครองทรัพย์สินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กระบวนการดำเนินงาน ระบบเศรษฐกิจ ครัวเรือนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ (3) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อไป โดยเริ่มต้นจากการจัดระเบียบข้อมูล เนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลากหลายแหล่ง ทั้งการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สังเกตทำที่ น้ำเสียง พฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ระหว่างการสัมภาษณ์ เอกสาร และ

เว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งการจัดระเบียบข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยได้เริ่มทำตั้งแต่ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างการเก็บข้อมูล และหลังการเก็บข้อมูล จากนั้นคณะผู้วิจัยจะทำการลงรหัสข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นระบบ ไม่สูญหาย ส่วนการแสดงผลข้อมูลและหาข้อสรุป จะแสดงผลข้อมูลในลักษณะของการอธิบาย บรรยาย โดยเริ่มทำตั้งแต่ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบภายใน เสนอคำอธิบาย หรือข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลาย จากผู้นำและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน และทำการตรวจสอบภายนอก ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยประยุกต์ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ผลการศึกษา

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

สภาพบริบท วิถีชีวิตชุมชน “คลองมหาสวัสดิ์” หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า คลองขุด เป็นคลองประวัติศาสตร์ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน โดยเป็นคลองที่ถูกขุดขึ้นในปี พ.ศ. 2402 ชาวบ้านในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ประกอบอาชีพการเกษตรทำสวนผลไม้ ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำหรืออยู่ตามเรือสวนไร่นาคลองแห่งนี้จึงเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงชุมชนมานับร้อยปี

ชาวบ้านในชุมชนได้รวมตัวกัน พัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 มีการจัดการการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แม้จะมีหยุดชะงักไปบ้างในช่วงน้ำท่วมใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2554 จากอุทกภัยครั้งนั้นทำให้บ้านเรือนและเรือสวนไร่นาเสียหายครั้งใหญ่ แต่คนในชุมชนก็ช่วยกันพลิกฟื้นกลับมา และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

จุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวเรือชมคลองอยู่ที่บริเวณวัดสุวรรณาราม โดยเรือนำเที่ยวเป็นเรือของชาวบ้าน เรือลำหนึ่งสามารถนั่งได้สูงสุด 6 คน ระยะเวลาการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดเวลา ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละจุดเราจะใช้เวลาเดินหรือหยุดถ่ายรูปกันมากน้อยแค่ไหน หลังจากขึ้นเรือจุดแรกที่คนนิยมไปแวะ คือ “นาบัว” ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ปลูกดอกบัวพันธุ์สัตตบพูน นักท่องเที่ยวสามารถชมดอกบัวอยู่บนศาลาริมน้ำ หรือลงเรือพายลำเล็กลงไปชมบัวใกล้ ๆ

หลังจากนั้น จุดที่ 2 เป็น “บ้านพักข้าว” มีการนำพักข้าวไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ น้ำพักข้าวเพื่อสุขภาพ สบู่ โลชั่น และเย็นตาโฟซอสพักข้าว เป็นต้น

ต่อมา จุดที่ 3 คือ “สวนกล้วยไม้” มีแปลงปลูกกล้วยไม้สวย ๆ หลากสีส่น โดยส่วนใหญ่เป็น กล้วยไม้ตระกูลหวาย ซึ่งมีทั้งสีเหลือง ม่วง แดง นอกจากนั้นยังมีพันธุ์อื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก มีการอธิบายเรื่องวิธีการปลูก ดูแลรักษาและพันธุ์กล้วยไม้ที่ปลูกในสวน รวมถึงให้นักท่องเที่ยวสามารถซื้อพันธุ์ไม้กลับบ้าน

สุดท้าย จุดที่ 4 “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร” เป็นสวนเกษตรผสมผสานบนเนื้อที่กว่า 40 ไร่ ซึ่งจัดสรรเป็นที่นา และสวนผลไม้ที่ปลูกผสมผสานกันหลายชนิด เป็นผลไม้ขึ้นชื่อของนครปฐม และให้นักท่องเที่ยวแวะนั่งรถอีแต่น เที่ยวชมสวน

สุดท้าย จุดที่ 5 ไปที่ “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์” ณ บ้านศาลาดิน เพื่อเรียนรู้การผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรของชุมชนหลากหลาย ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอผลการวิจัยการจัดทำระบบบัญชีสองกลุ่ม คือ (1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร และ (2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ทั้งในส่วนของสภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

สภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์
1. การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน	ไม่มีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงินไว้อย่างเป็นระบบ	มีการจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงินเกี่ยวกับการรับเงินสดและจ่ายเงินสด
2. การบันทึกรายการทางการเงิน	มีการจดรายการทางการเงินในสมุด	มีการบันทึกรายการทางการเงินโดยจัดทำเป็นสมุดรับจ่าย และคงเหลือเป็นประจำวัน และสรุปยอดรวมทุกเดือน
3. การแยกประเภทบัญชี	มีการแยกประเภทบัญชีการรับเงินและการจ่ายเงินตามกิจกรรมการท่องเที่ยว และมีการแยกประเภทบัญชีการรับเงินและจ่ายเงินตามชนิดของสินค้า	มีการแยกประเภทบัญชีรับจ่ายในแต่ละกิจกรรม
4. การจัดทำรายงานในรูปการเงิน	ไม่มีการสรุปรายรับรายจ่ายเพื่อจัดทำงบการเงิน	มีการจัดทำรายงานในรูปแบบงบการเงิน โดยการสรุปรายรับ รายจ่าย และยอดคงเหลือประจำวัน รวมถึงมีการสรุปรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกเดือน

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนข้างต้น เกี่ยวกับการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน การบันทึกรายการทางการเงิน การแยกประเภทบัญชี และการจัดทำรายงานในรูปการเงิน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร ไม่มีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงินไว้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากกลุ่มยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดเก็บเอกสารทางการเงิน ประกอบกับคนที่ดูแลเอกสารทางการเงินเป็นผู้สูงอายุ จึงไม่สะดวกใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ มีการจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงินเกี่ยวกับการรับเงินสดและจ่ายเงินสด ได้แก่ ยอดขายสินค้าที่ขายได้ในแต่ละวัน เช่น ข้าวตัง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวกล้อง ข้าวหอมมะลิ ไข่เค็มเสริมไอโอดีน และผลไม้แปรรูปต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนรายจ่าย ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ และค่าแรงงาน

1.2 การบันทึกรายการทางการเงิน

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร มีการจดรายการทางการเงินในสมุด เช่น สมุดเงินยืมของสมาชิก โดยบันทึกเกี่ยวกับวันที่ยืม ชื่อผู้ยืม และจำนวนเงินที่ยืม รวมถึงการจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งคิดอัตรา

ดอกเบี้ยกับสมาชิก ร้อยละ 1 ต่อเดือน อีกส่วนหนึ่งเป็นสมุดบันทึกรายการการจ่ายเงินในแต่ละวัน

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ กลุ่มมีการบันทึกรายการทางการเงินโดยจัดทำเป็นสมุดรับจ่าย และคงเหลือเป็นประจำวัน และสรุปยอดรวมทุกเดือน

1.3 การแยกประเภทบัญชี

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร มีการแยกประเภทบัญชีการรับเงินและการจ่ายเงินตามกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น เช่น การลงเรือท่องเที่ยวชมคลองมหาสวัสดิ์ นาวัว การนั่งรถอีแต่นเที่ยวชมสวนผลไม้ และมีการแยกประเภทบัญชีการรับเงินและจ่ายเงินตามชนิดของสินค้า ได้แก่ สินค้าเกษตรแปรรูปของกลุ่มสมาชิก เช่น เมี่ยงใบบัว ขนมหึง ชาดอกบัว และกล้วยตาก อีกส่วนหนึ่งเป็นสินค้าเกษตรแปรรูปที่คนนอกกลุ่มมาฝากขาย เช่น ผลไม้เชื่อม แห้วม กล้วยตาก และผลไม้อบแห้ง นอกจากนั้น มีสินค้าที่ไม่ได้จัดทำรายการประเภทบัญชี ได้แก่ สินค้าจักสาน เช่น พัด ตะกร้า กระจัง หมวก และดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น ชุมชนได้นำผลไม้สดต่าง ๆ มาจำหน่ายร่วมด้วย

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ กลุ่มมีการแยกประเภทบัญชีรับจ่ายในแต่ละกิจกรรมโดยการแยกรายได้ ค่าใช้จ่าย ซึ่งค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าแรง ค่าวัสดุ และอื่น ๆ

1.4 การจัดทำรายงานในรูปการเงิน

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร ไม่มีการสรุปรายรับรายจ่ายเพื่อจัดทำงบการเงิน เนื่องจากไม่มีบุคลากรเพียงพอ และสมาชิกที่สามารถทำรายงานได้ก็มีการกินนอกเหนือจากกิจกรรมภายในกลุ่ม แต่มีการรวบรวมเอกสารและจัดทำรายงานในรูปการเงินและการบัญชีเพื่อเข้าประกวดวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของจังหวัด แต่ไม่ได้รับรางวัลเนื่องจากข้อมูลดังกล่าวยังไม่เป็นระบบ

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ กลุ่มมีการจัดทำรายงานในรูปแบบงบการเงิน โดย

การสรุปรายรับ รายจ่าย และยอดคงเหลือประจำวัน รวมถึงมีการสรุปรายงานทางการเงินเป็นประจำทุกเดือน แต่ไม่เคยทำยอดสรุปรายงานในรูปของงบการเงินรายปี

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

จากการลงสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ สามารถสรุป ปัญหาและอุปสรรคได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์
1. เงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม	ไม่มีปัญหาเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม เนื่องจากอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจกันในกลุ่มสมาชิก	ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม สามารถบริหารจัดการภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี
2. สินค้าคงคลังภายในกลุ่ม	มีปัญหา คือ ไม่มีการจดบันทึกครอบคลุมตามสินค้าทั้งหมด แต่มีการนับสินค้าคงเหลือ เพื่อจ่ายเงินให้สมาชิกและผู้ที่น่าสินค้ามาฝากขาย	ไม่มีปัญหา เนื่องจากมีการออกใบเสร็จหลักฐานการรับจ่าย และตัดบัญชีสินค้าคงเหลือกับสมาชิกภายในกลุ่มได้
3. ลูกหนี้การค้าภายในกลุ่ม	มีปัญหา คือ ไม่มีการรวบรวมเอกสารหลักฐาน สัญญาในการกู้ยืมเงิน มีเพียงแต่การจดบันทึกลงในสมุดผู้กู้	มีปัญหา คือ ไม่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ของได้ทั้งหมด
4. การบันทึกรายรับ รายจ่าย	มีปัญหา คือ ไม่มีความต่อเนื่องในการบันทึก รายรับ รายจ่ายของกลุ่ม	ไม่มีปัญหาการบันทึกรายรับ รายจ่าย
5. เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม	มีปัญหา คือ ไม่มีการจัดเก็บเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีอย่างครบถ้วน มีการจดบันทึกเพื่อเตือนความทรงจำเท่านั้น	ไม่มีปัญหาเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม

จากตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนข้างต้น เกี่ยวกับเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม สินค้าคงคลังภายในกลุ่ม ลูกหนี้การค้าภายในกลุ่ม การบันทึกรายรับ รายจ่าย และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร เงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม พบว่า ไม่มีปัญหาเรื่องดังกล่าว เนื่องจากอาศัยความไว้นื้อเชื่อใจกันในกลุ่มสมาชิก ซึ่งเป็นคนที่รู้จักกันมานานอยู่ในชุมชนเดียวกัน โดยใช้วิธีการ คือ เมื่อสมาชิกมาส่งของจะมีการ

บันทึกลงในใบส่งของ โดยระบุวันที่ส่ง และจำนวนที่ฝากขายว่ามีกี่ชิ้น และรวมเป็นจำนวนเงินเท่าไร เพื่อประธานกลุ่มเป็นผู้ลงลายมือชื่อในใบส่งของนั้น เพื่อให้สมาชิกนำกลับไปเป็นหลักฐาน และนำมาขอรับเงินจากการนำสินค้ามาฝากขายในครั้งต่อไป ทั้งนี้ ประธานกลุ่มจะหักเงินจากยอดขาย ร้อยละ 10 โดยจะนำไปใช้จ่ายในงานสาธารณะประโยชน์ เช่น การซื้อของแจกเด็กในวันเด็กแห่งชาติ ที่จัดขึ้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมหาสวัสดิ์ และนำไปเลี้ยงอาหารให้กับผู้สูงอายุในวันผู้สูงอายุ

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ กลุ่มไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม สามารถบริหารจัดการภายในกลุ่มได้เป็นอย่างดี

2.2 สินค้ายอดคงคลังภายในกลุ่ม

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร มีปัญหาสินค้ายอดคงคลังภายในกลุ่ม คือ ไม่มีการจัดบันทึกครอบคลุตามสินค้ายอดคงคลัง และมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ขายสินค้ายอดคงคลัง ซึ่งไม่มีการทำบัญชีบันทึกจำนวนสินค้า และตัดยอดจำนวนสินค้าเมื่อขายออก แต่มีการนับสินค้ายอดคงเหลือ เพื่อจ่ายเงินให้สมาชิกและผู้ที่น่าสินค้ายอดคงคลัง

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ กลุ่มสามารถจัดการเกี่ยวกับสินค้ายอดคงคลังได้โดยไม่มีปัญหาอะไร เนื่องจากการออกใบเสร็จหลักฐานการรับจ่าย และตัดบัญชีสินค้ายอดคงคลังกับสมาชิกภายในกลุ่มได้

2.3 ลูกหนี้การค้าภายในกลุ่ม

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร ลูกหนี้การค้าภายในกลุ่ม พบว่า มีปัญหา คือ ไม่มีการรวบรวมเอกสาร หลักฐาน สัญญาในการกู้ยืมเงิน มีเพียงแต่การจดบันทึกลงในสมุดผู้กู้ โดยมีรายละเอียดของวันที่กู้ จำนวนเงินที่กู้ ผู้กู้ และมีเงื่อนไขในการกู้ยืมเงิน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) สมาชิกต้องไม่กู้ยืมเงินนอกระบบอื่น ๆ ถ้าตรวจสอบจะตัดสิทธิ์การกู้ยืมเงิน (2) ดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน โดยต้องจ่ายทุกสิ้นเดือน ซึ่งสมาชิกต้องจ่ายเงินให้กับกลุ่มแบ่งเป็นหนี้ที่กู้ยืม ดอกเบี้ย และเงินฝากสัจจะเดือนละ 100 บาท และ (3) กรณีที่สมาชิกกู้ยืมเงินไปแล้ว แต่ต้องการกู้ยืมเงินเพิ่มสามารถทำได้ โดยการตกลงพูดคุยกับสมาชิกคนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ทำการกู้ยืมเงิน เพื่อขอใช้สิทธิ์คน ๆ นั้น แต่หากมีปัญหาเกิดขึ้นคนให้สิทธิ์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบหนี้สินที่เกิดขึ้นทั้งหมด

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ปัญหาลูกหนี้ของกลุ่ม คือ ไม่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ทั้งหมด แต่ทางกลุ่มมีระบบบัญชีเพื่อสามารถทราบจำนวนเงิน จำนวนงวดของลูกหนี้ภายในกลุ่มได้

2.4 การบันทึกการขาย รายจ่าย

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร การบันทึกการขาย รายจ่าย พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความต่อเนื่องในการบันทึกข้างต้น เนื่องจากเคยจดบันทึกในลักษณะเป็นเงินสดรับจ่ายประจำวันอย่างง่าย

แต่ปัจจุบันทำเฉพาะการแยกเก็บเงินสดเพื่อจ่ายเท่านั้น แต่ไม่มีการบันทึก

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ไม่มีปัญหาการบันทึกการขาย รายจ่าย เนื่องจากมีการบันทึกการรับเงินและการจ่ายเงินเป็นประจำทุกวัน และสรุปเป็นรายเดือน

2.5 เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่มพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีการจัดเก็บเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีอย่างครบถ้วน มีการจดบันทึกเพื่อเตือนความทรงจำเท่านั้น แต่ไม่มีการจัดเก็บเอกสาร บันทึก ทำสำเนาไว้ใช้อ้างอิงในกลุ่ม เนื่องจากอาศัยความไว้วางใจระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเป็นหลัก

2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ ไม่มีปัญหาเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม เนื่องจากการเก็บเอกสารข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

จากสภาพปัจจุบันในการทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และปัญหา อุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าว มีแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.1 การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน

1) ควรจะมีผู้รับผิดชอบในการรวบรวมเก็บข้อมูลรายการทางการเงินโดยตรง ให้สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้จัดทำ โดยจะต้องทำการจัดเก็บเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน เป็นระบบ และต่อเนื่อง เช่น สัญญา เอกสารของผู้กู้ การลงนาม และบุคคลค้ำประกัน

2) มีการออกเอกสารการรับเงินและจ่ายเงินให้แก่สมาชิกกลุ่มทุกครั้งที่มีการซื้อขาย

3) มีการออกเอกสารการรับเงินและจ่ายเงินให้แก่สมาชิกกลุ่มทุกครั้งที่มีการกู้ยืมเงิน

3.2 การบันทึกรายการทางการเงิน

การออกแบบฟอร์มในรูปของเอกสาร เพื่อสามารถตรวจสอบและคำนวณ เพื่อเป็นข้อมูลในการ

ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และสามารถที่จะนำข้อมูลนั้น ๆ มาใช้ได้โดยง่าย และรวดเร็ว

3.3 การแยกประเภทบัญชี

ควรมีการออกแบบฟอร์มแยกประเภทบัญชีตามชนิดของกลุ่มสินค้า โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ คือ อาหารและขนม

3.4 การจัดทำรายงานในรูปการเงิน

ควรมีการจัดทำรายงานงบการเงินในส่วนรายได้และค่าใช้จ่ายประจำทุกเดือน เพื่อที่จะเป็นผลสรุปในวันสิ้นปี และนำมาเป็นข้อมูลในการแสดงผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และเป็นข้อมูลในการศึกษาของภาครัฐและเอกชน และผู้สนใจ ตลอดจนการส่งประกวดการพัฒนาแบบบัญชีวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านในจังหวัดนครปฐม

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน (2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน (3) แนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า

ส่วนที่ 1 สภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชน สมาชิกและหุ้น การดำเนินธุรกิจ ความพร้อมด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน

พบว่า วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์มีการจัดทำระบบบัญชีครบถ้วน โดยมีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายการทางการเงิน การบันทึกรายการทางการเงิน การแยกประเภทบัญชี และการจัดทำรายงานทางการเงิน ส่วนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหารพบว่า ไม่มีการจัดทำระบบบัญชีเกี่ยวกับการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลรายงานทางการเงิน และไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร สภาพทั่วไปในปัจจุบันในการทำระบบบัญชี

เกี่ยวกับสมาชิก การดำเนินธุรกิจ และความพร้อมด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร

สรุปได้ว่า ยังไม่มีการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการจดบันทึกรายการทางการเงินต่าง ๆ ไว้ในสมุดเพื่อเป็นข้อมูลทางการเงิน มีการแยกประเภทบัญชี การรับเงินและการจ่ายเงินตามกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการแยกประเภทการรับเงินและจ่ายเงินตามชนิดของสินค้า เป็นแบบเตือนความจำเพื่อใช้ในการจ่ายเงินตามยอดขายให้สมาชิกในกลุ่ม ไม่มีการสรุปรายรับรายจ่าย และไม่มีการจัดทำงบการเงิน

2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ สภาพทั่วไปในปัจจุบันในการทำระบบบัญชีเกี่ยวกับสมาชิก การดำเนินธุรกิจ และความพร้อมด้านการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์

สรุปได้ว่า มีการจัดเก็บข้อมูลรายงานทางการเงินเกี่ยวกับการรับเงินและการจ่ายเงิน มีการบันทึกรายการทางการเงินโดยจัดทำเป็นสมุดรับเงินและจ่ายเงิน แสดงถึงยอดคงเหลือ ในแต่ละวัน มีการสรุปยอดทุกวัน และมีการสรุปยอดการรับเงินและจ่ายเงินเป็นประจำทุกเดือน มีการแยกประเภทบัญชีรับจ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการจัดสรรรายได้และค่าใช้จ่ายให้กับสมาชิกในชุมชน มีการจัดทำรายงานรูปแบบงบการเงิน ที่เข้าใจง่าย โดยการสรุปรายรับ รายจ่าย แสดงยอดคงเหลือของเงินสดเป็นประจำทุกวัน รวบรวมทำรายงานเพื่อแสดงยอดเงินสดคงเหลือสำหรับเดือน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เงินสดหมุนเวียน สินค้าคงคลัง ลูกหนี้การค้า การบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย และ เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลไม้และอาหาร มีปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวมเอกสาร หลักฐานสัญญาในการกู้ยืมเงิน มีเพียงแต่การจดบันทึกลงในสมุดผู้กู้ มีปัญหาเกี่ยวกับความต่อเนื่องในการบันทึกการรับและรายจ่าย และปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ส่วนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ไม่ทั้งหมด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินสดหมุนเวียนเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มใช้ความไว้วางใจกัน โดยมีการจดบันทึกเกี่ยวกับเงินสดในสมุดรับจ่าย โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดูแลลงลายมือชื่อเป็นหลักฐาน เพื่อนำมาขอรับเงินจากการนำสินค้ามาฝากขาย และมีการหักค่าใช้จ่ายร้อยละ 10 ของยอดขาย เพื่อนำมาใช้จ่ายสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน สำหรับสินค้าที่สมาชิกในกลุ่มนำมาฝากขาย สมาชิกจะบันทึกการนำสินค้ามาฝากขายเอง โดยประธานกลุ่มจะลงลายมือชื่อให้ และเมื่อมารับค่าสินค้าจะมีการตรวจนับสินค้าคงเหลือ และจ่ายค่าสินค้าให้กับสมาชิกเท่านั้น ลูกหนี้ภายในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งจะพบปัญหาเกี่ยวกับการรวบรวมและจัดเก็บเอกสาร การทำสัญญาในการกู้ยืมเงินซึ่งทางกลุ่มไม่มีการดำเนินการด้านนี้ มีเพียงแต่การจดบันทึกไว้ในสมุดกลางของชุมชน แต่มีระเบียบต่าง ๆ เป็นส่วนกลาง และมีการประกาศข้อตกลงร่วมกันของชุมชนเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้กู้ เช่น ต้องไม่กู้เงินนอกกรอบอื่น ๆ อัตราดอกเบี้ยคิดร้อยละ 1 ต่อเดือน และฝากเงินสัจจะกับทางกลุ่มเดือนละ 100 บาท เป็นต้น และในการบันทึกรายรับ รายจ่าย ของกลุ่มมีการบันทึกเพียงยอดรวบรวมในแต่ละวัน และยอดจ่ายรวมในแต่ละวันเท่านั้น เนื่องจากไม่มีเวลาในการจดบันทึกอย่างละเอียด ในการจัดเก็บเอกสารการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม ไม่มีการจัดเก็บเอกสารอย่างครบถ้วน มีเพียงการจดบันทึกความจำเท่านั้น

ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลไม้และอาหาร สามารถสรุปได้ดังนี้ **ด้านเงินสดหมุนเวียน** ไม่มีปัญหาเนื่องจากอาศัยความไว้วางใจกันในกลุ่มสมาชิก **ด้านสินค้าคงคลังคลั่งคลั่ง** มีปัญหาเกี่ยวกับการจำนวนสินค้าที่รับมาขาย ไม่มีการจดบันทึก แต่เป็นการเซ็นชื่อรับสินค้า หากไม่เอกสารการรับสินค้ามาก็จะมีปัญหาในการนับสินค้าคงเหลือ เพื่อจ่ายเงินให้สมาชิกที่ฝากขายได้ **ลูกหนี้การค้า** มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่รวบรวมเอกสาร หลักฐาน ไม่มีการทำสัญญาเงินกู้ มีเพียงแต่การจดบันทึกลงในสมุดของผู้ดูแลบัญชีของวิสาหกิจชุมชนเท่านั้น ด้านการบันทึกรายรับ รายจ่าย มีปัญหาเรื่องการ ไม่มีความต่อเนื่องในการบันทึกบัญชี **ด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี** มีปัญหาในการจัดเก็บเอกสารการบันทึกบัญชียังไม่ครบถ้วน

ไม่สะดวกในการค้นหาหลักฐาน การจัดเก็บยังไม่เป็นระบบ มีเพียงการจดบันทึกความจำ เท่านั้น

2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ เกี่ยวกับเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่มนั้น ไม่มีปัญหาเนื่องจากสามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี และมีผู้ทำบัญชี มีการจดบันทึกข้อมูลสำคัญได้อย่างเป็นระบบ สำหรับสินค้าคงคลังใช้วิธีรับสินค้าและออกเอกสารหลักฐานการรับสินค้าให้ เมื่อมีการขายทางบัญชีก็จะมีการบันทึกการขาย และตรวจนับสินค้าคงเหลือ เพื่อจ่ายเงินค่าสินค้าให้กับสมาชิกของชุมชน การบันทึกการรับเงินและจ่ายเงินของกลุ่มจะมีการบันทึกการรับจ่าย รายวัน และมีการสรุปการรายรับ รายจ่ายรายเดือน ซึ่งหัวหน้ากลุ่มจะทราบผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านทุก ๆ เดือน และการจัดเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่มแม่บ้านนั้น มีสมาชิกที่ทำบัญชีจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน สะดวกกับการค้นหาเอกสารหลักฐาน

ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำระบบบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ สามารถสรุปได้ดังนี้ **ด้านเงินสดหมุนเวียน** ไม่มีปัญหาสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินสดรับเงินสดจ่ายได้เป็นอย่างดี **ด้านสินค้าคงคลัง** ไม่มีปัญหา เนื่องจากมีการออกเอกสารหลักฐานในการรับสินค้า และตรวจนับสินค้าคงเหลือ เพื่อชำระสินค้าให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ **ด้านลูกหนี้** การเก็บรวบรวมหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ไม่มีปัญหา แต่จะมีปัญหาด้านการติดตามชำระหนี้ของลูกหนี้ ทำให้มีจำนวนลูกหนี้สะสมค้าง **ด้านการบันทึกการรายรับ รายจ่าย** ไม่มีปัญหา สามารถบันทึกการรับจ่ายเงินได้อย่างเป็นระบบ **ด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี** ไม่มีปัญหา เนื่องจากมีการจัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ค้นหาได้อย่างสะดวก

ส่วนที่ 3 แนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

พบว่าข้อมูลจากสภาพปัจจุบันในการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่แนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) การให้ความรู้ และสนับสนุนช่วยเหลือในการวางระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลทางการเงิน โดยการออกแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้อง จัดแฟ้มต่าง ๆ

ในการเก็บข้อมูล เป็นการนำร่อง เพื่อนำไปสู่การบันทึก การรับ-จ่าย อย่างเป็นระบบให้มีความสะดวกรวดเร็ว ไม่ซับซ้อน สามารถเก็บเป็นข้อมูล สะดวกต่อการค้นหา และใช้เป็นหลักฐานเอกสาร ในการรายงานทางการเงิน ให้กับกรรมการวิสาหกิจ และสมาชิกชุมชนได้ อย่างถูกต้อง และ (2) การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทางบัญชีการเงิน เพื่อเก็บข้อมูลและจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง จนสามารถเข้าสู่ระบบบัญชีที่เป็นประโยชน์กับวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม ได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปการวิเคราะห์และการสรุปผลการวิจัย จึงขออภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลจากการศึกษาสภาพ ปัจจุบันในการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีการจัดทำบัญชีแบบง่าย เข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีที่มีการจดบันทึกเดือนความจำ โดยการจดบันทึกเงินสดรับเงินสดจ่าย และมีการจดบันทึกการรับสินค้า การออกเอกสารในการรับสินค้า และตรวจนับสินค้าคงเหลือ เพื่อชำระหนี้กันระหว่างสมาชิก มีตัวแทนสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ใหญ่ที่ให้ความเคารพนับถือกันภายในกลุ่มที่ได้รับความไว้วางใจในการดูแลเงินสดรับและเงินสดจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บันเจีย ศรีแก้ว และคณะ เรื่องการพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าสีธรรมชาติ : กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านหนองวัว ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มแม่บ้าน ไม่ได้ใช้สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันชื่อ สมุดรายวันขาย บัญชีแยกประเภททั่วไป งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน และงบกระแสเงินสด แต่ใช้สมุดเงินสดรับ สมุดเงินสดจ่าย และบัญชีลูกหนี้รายตัว ในการบันทึกการที่เกิดขึ้น (Srikaew.B., Piyanatthun V., Buddhadam.P, 2016) และงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ จงสานธิโร เรื่องแนวทางการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตเคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายทอมือ ในอำเภอสนักำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านสภาพการจัดทำบัญชีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการจัดทำบัญชีด้วยมือโดยற்றுญิกประจำกลุ่มเป็นผู้จัดทำ ผู้ทำบัญชีไม่มีประสบการณ์ด้านการทำบัญชี ไม่มีการบันทึก และตรวจนับสินค้าคงเหลือ แต่มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการขายสินค้า ไม่มีการจัดเก็บเอกสารเป็นหมวดหมู่ ไม่มีการแยกประเภทเอกสาร แต่จัดเก็บเอกสารทุกประเภทในแฟ้มเดียวกัน และยังพบ

อีกว่าชุมชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าการจัดทำบัญชีมีความยุ่งยาก เสียเวลา เพราะผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้ด้านบัญชีมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก็ตระหนักและรับรู้ถึงประโยชน์ของการจัดทำรายงานทางการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงต้องการพี่เลี้ยงภาครัฐเข้ามาดูแลการจัดทำบัญชีของกลุ่มอย่างใกล้ชิด หรือมีการจ้างบุคคลภายนอกเข้ามาทำบัญชีให้ (Chongchanitsit.S., (2012))

ส่วนวิสาหกิจชุมชนที่มีการจัดระบบการทำงาน โดยมีสมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายให้กับชุมชน จะมีการบันทึกบัญชีแยกประเภท มีการสรุปรายรับรายจ่ายเป็นรายวัน และสรุปบัญชีรายเดือน จัดแยกลูกหนี้รายตัว บันทึกการรับสินค้า จัดเก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ พร้อมกับการพัฒนาไปสู่การออกงบการเงิน ให้กับชุมชนได้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขเกษม ลางกุลเสน ศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มร้านค้าชุมชน ตำบลสันดอนแก้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า ร้านค้าชุมชนมีระบบการบันทึกบัญชีแบบรายรับ-รายจ่าย ไม่มีการควบคุมปริมาณสินค้า ผู้ที่เกี่ยวข้องในการบันทึกบัญชีไม่มีความรู้และขาดทักษะด้านบัญชี การบันทึกจึงเป็นไปในลักษณะการจดบันทึกช่วยจำตามความเข้าใจของผู้บันทึก (Langkusen.S,(2011))

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมสินค้าคงเหลือ เนื่องจากไม่มีการจดบันทึก และเก็บหลักฐานที่รัดกุม ปัญหาเกี่ยวกับการไม่รวบรวมเอกสารหลักฐาน ไม่การทำสัญญาเงินกู้ มีแต่การจดบันทึกในสมุดอย่างง่ายเท่านั้น ปัญหาเกี่ยวกับลูกหนี้ในการไม่รวบรวมเอกสารหลักฐาน ไม่มีการทำสัญญาเงินกู้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาเนื่องจากลูกหนี้บางรายไม่สามารถเก็บเงินได้ ปัญหาด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี การจัดเก็บยังไม่เป็นระบบ การค้นหาเอกสารจึงเป็นได้ยาก ค้นหาไม่สะดวก และมีการสูญหายของเอกสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และคณะ เรื่อง การศึกษาระบบบัญชีสำหรับกลุ่มผู้ผลิตโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มผู้ผลิตโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายการรับและรายการจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ นอกจากนั้นส่วนใหญ่

ไม่ต้องการระบบบัญชีที่มีความซับซ้อน และไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางบัญชีมาประกอบการตัดสินใจ มีเพียงกลุ่มผู้ผลิตที่เป็นวิสาหกิจชุมชนเท่านั้นที่มีการจัดทำบัญชี แต่ไม่มีการนำตัวเลขทางบัญชีมาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ (Jensirisak.S., and Phahamonto.S., 2011) **วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการจัดทำระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชน** พบว่า การนำไปสู่การพัฒนาการจัดทำระบบบัญชี เพื่อช่วยสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกมีความต้องการรูปแบบบัญชีการเงินที่เข้าใจง่าย มีช่องกรอกข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน มีรายการบัญชีที่ไม่ยุ่งยาก และอยากให้นำแบบฟอร์ม พร้อมกับช่วยดำเนินการเป็นตัวอย่าง จนกระทั่งผู้รับผิดชอบทางบัญชีสามารถกรอกข้อมูลและบันทึกบัญชีได้ โดยเริ่มจากการจัดเก็บข้อมูล เอกสารหลักฐาน และบันทึกรายการ เช่น สมุดเงินสดรับ – เงินสดจ่าย สมุดแยกประเภทต่าง ๆ บัญชีลูกหนี้ บัญชีสินค้าคงเหลือ เป็นต้น โดยการเข้าไปช่วยเริ่มออกแบบ จัดทำให้เป็นระบบ เป็นตัวอย่าง และระบบบัญชีที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้กับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรได้จริง โดยมีการติดตามให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่อง โดยต้องคำนึงถึงบริบทในแต่ละชุมชน ศักยภาพของผู้ทำบัญชี และดำเนินการอย่างเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนและช่วยลดภาระงานให้ชุมชน เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของงานด้านบัญชีที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัยข้างต้น โดยข้อเสนอแนะในภาพรวม ประกอบด้วย 2 ส่วน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การกำกับดูแล และติดตามผล จาก

ภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยการอบรมให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชี และติดตามระบบบัญชีอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ให้ชุมชนได้มีความรู้และช่วยเริ่มการวางระบบบัญชีให้กับผู้ที่มีหน้ารับผิดชอบ ในการดูแลเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย สมุดแยกประเภทต่าง ๆ การสรุปรายงานทางการเงิน ตลอดจนการจัดเก็บเอกสาร ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของระบบบัญชี เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มมากขึ้น

2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ควรจัดทำคู่มือ/แบบฟอร์มตัวอย่างที่เหมาะสม เป็นต้นแบบ ตามระบบบัญชี เช่น ตัวอย่างของสมุดเงินสดรับ – เงินสดจ่าย ทะเบียนลูกหนี้ ทะเบียนสินค้าคงเหลือ และวิธีการจัดเก็บเอกสาร วิธีการบันทึกบัญชี เป็นต้น เพื่อสะดวกสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่สะดวกใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูล

3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์ ควรพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการบันทึกบัญชีอย่างง่าย และจัดอบรมให้สามารถใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ต่อการสรุปทางการบัญชี เพื่ออำนวยความสะดวกให้วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากชุมชนที่มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีศักยภาพในการดำเนินงานจากข้อมูลทางการบัญชีเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ และพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมร่วมกัน สามารถนำการพัฒนาบบบัญชื่อนั้นมาใช้ประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนในการช่วยจำ ควบคุมสินค้าคงเหลือ การควบคุมบัญชีลูกหนี้ การบันทึกการรับ-รายจ่ายจ่าย และการเก็บเอกสารประกอบบันทึกบัญชี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

REFERENCES

- Chantarasombat,C., & Singkeaw, T. (2012). Quality business service provide in community enterprise. *Journal of Social Sciences*, 8(2), 258-262.
- Chongchanitsit.S., (2012). Appropriate accounting guidelines for community enterprises. Manufacturers of home textiles from hand-woven cotton In San Kamphaeng district Chiangmai Province. University of Technology Rajamangala Lanna, Payap District, Chiang Mai.

- Jensirisak.S., & Phahamonto.S., (2011). Study of accounting systems For producer groups One Tambon One Product Project in Ubon Ratchathani Province. *Journal of Management Science and Science*, Year 6, Issue 1, October 2010 - March 2011
- Langkusen.S., (2011). Guidelines for developing accounting systems to be used for community shops. San Dokkaew Sub-district, Mae Tha District, Lampang Province. Academic conference Khon Kaen University Year 2011 "Development of the Future of Thai Rural: A Stable Foundation for Sustainable National Development" 27-29 January 2011.
- Mahain, J., Phungwattanankul, A., Pongka chang, T., & Wongkhunhungan, K. (2011). The Operations and Potentiality development of community enterprises: A case study of textile product and apparel, Phatumthanee province. *Bangkok: Rajamangala University of Technology PhraNakorn*.
- Phengpis.S.(2010). Accounting problems of accounting offices in Bangkok. *Academic journal St. John's Journal*, Year 13, Issue 14 September - December 2010, Page 61-74.
- Srikaew.B., Piyanatthun V., & Buddhadam.P, (2016). Development of financial accounting for Community enterprise Natural color weaving: A case study of Ban Nong Hua Wua Group, Khok Si Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province. *Academic journal Association of Private Higher Education Institutions of Thailand In the royal patronage HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn*, Year 22, Issue 2 November 2016. Page 121 -129.
- Somswasdi, C., Thongsukhowong, A., & Nakapaksin, S (2015). The Guidelines of Management of Community Enterprises : A Case Study of DonChang Sub- district, Khon Kaen Province, *Thailand Asian Social Science Journal*, 11(5): 91-96.
- Yangtara.A. (2004). Financial Accounting. Thammasat University. Bangkok.